

Қазақстанның мәдени саясаты

-
- **Саяси мәдениет** – бұл тарихи қалыптасқан жүйе, нақты құндылықтар, нұсқаулар, ұсыныстар, жүріс модельдері, саяси процестің субъектісінің қызметінің көрінісі және саяси қоғамдық өмірінің ауыспалылығын қайта өндірісін қамтамасыз ету.

Саяси мәдениеттің қызметтері:

- **танымдық** – азаматтардың қоғамдық-саяси білімін қалыптастыру қажеттігі, көзқарасы, саяси білімділікті жоғарылатады.
- **интегративті**- саяси жүйенің құнды келісімінің саяси-мәдениеттің жалпы қабылдану жетістігі және таңдаулы қоғамның саяси саптары сонымен қатар, саяси мәдениеттің элементтерінің ұрпақтан ұрпаққа берілуі мен саяси тәжірибенің жиналуы.
- **регулятивті** – қажетті саяси құндылықтардың қоғамдық сана-сезімде бекітілуін және қалыптасуын қорытындылайды.
- **тәрбиелік** – адамдардың саяси әлеуметтенуіне себепші болады және азаматтың тұлға ретінде саясатта толық субъектілігінің қалыптасуына жәрдем береді.

Саяси мәдениеттің

ТИПОЛОГИЯСЫ:

- **Саяси қатысымның деңгейі** (Г. Алмонд, С. Верба)
- **патриархалды** - жергілікті құндылықтарын бағдарлық сипаты (құндылық кландар, тайпа, ру), жергілікті патриотизм, ағайыншылдық, коррупция, индивидтің саяси мәдениетте маңызының аз қабілеттілігі, нақты саяси ролдерді орындамайды (мысалы, сайлаушы); әртүрлі жергілікті жас тәуелсіз мемлекеттер мен субмәдениеттерге тән
- **бодандық**—саяси жүйеге индивидтің алыстаған қатынасын пассивті бағалайды; дәстүрді бағдарлайды, бірақ саяси салалы; билікке бағынады, индивид одан әртүрлі игілікті күтеді(әлеуметтік кепілдік және т.б) және оның диктатынан күдіктенеді
- **белсенділік** - азаматтық белсенділіктен, қатыстұрушылықан, ұтымдылықтан айрықшаланады; азаматтар билікке заңды әсермен белсенді ықпал етуге тырысады (сайлаулар,демонстрация)
- **Азаматтық мәдениет** – ұстанушыға жеке ұлттық үкімет қызметінің маңызының жалпы оң бағасы; өз ұлтының саяси институттарына мақтаныш сезімі; ресми тұлғалар жағынан ұқыпты және тең қатынас көрсетілімі ашық және лояльды оппозициялық көңіл күйдің көрінісі деген сапаларды иеленеді

-
- **Бірлік деңгейіне байланысты**
 - **жалпы саяси мәдениет** - мемлекеттегі азаматтық хылықтың негізгі қауымына тән.
 - **субмәдениет** - мұндай білім саяси мәдениетке тек бөлек әлеуметтік, этникалық, аумақтық конфессиялық және басқа саясаттық субъектісі өзіндік көзқарастарымен адамдардың биімін құбылысына ойы, басқарушы элитаға қатынасы, басқауға қатысатын үлгілері, бақылау және саяси өмірдің ұйымдары.

XXI ғасырда білім адамзаттың даңғыл даму жолын анықтайды, сондықтан республикада білім беру жүйесін дамытудың өзекті мәселелеріне баса көңіл бөлінеді. Ең бастысы, білім беруді ұлттық экономика мен қоғамның әлеуметтік сұраныстары талаптарына сай дамытуды қамтамасыз ету қажет.

Дүниежүзілік білім беру үдерісіне сәйкес Қазақстанда үздіксіз білім беру жүйесі енгізілуде. Бұл бүгінде кадрларды даярлау, қайта даярлау және мамандығын жетілдіру жүйесін құрудан көрініс табуда, жекелеген жағдайларда бұл жүйе тұрғындарды еңбекпен қамту қызметімен бірлікте әрекет етеді. Нарықтық экономика маман кадрлар даярлаудың әр түрлі жүйесін талап етуде.

Қазақстанның дамудың жаңа жолына түсуі өз кезегінде білім алу жүйесіне ғана емес, мәдениет саласына да үлкен өзгерістер әкелді. Кеңестік кезеңде мәдениет пен білім мемлекеттің қосымша көмегін пайдаланатын.

Тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында бұл екі салаға көңіл аз бөлінді. Мемлекеттің бюджеттік саясаты адамдардың рухани сұранысымен есептеспеді. Әсіресе бұл республиканың рухани-мәдени өмірінде көбірек көрініс тапты. Экономиканың ырыққа көнбеуі, оның жылдан-жылға төмендеуі адамдар психологиясын мәдени дамудан гөрі материалдық байлыққа итермелей, икемдей түсті. Қазақстанның әлемдік кеңістікке бет алуы өзінің құнын жоғалтқан идеологиялық мәдениеттен гөрі әсіреқызыл батыстық үлгіге айқара есік ашып берді. Батыстық мәдениетпен қосарланып түрліше діни секталар мен ағымдар да ағылды.

- тарихи-мәдени мұраны қорғау
- ұлттық және әлемдік мәдениет құндылықтарын қатар игеру аясында тәрбие мен білім беру жүйесін дамыту
- мәдениет саласында монополиялық пиғыл-әрекетті болдырмау;
- мәдениетті қаржыландыруда бюджеттік, коммерциялық және қайырымдылық бастамаларды қолдап-қуаттау;
- мәдени қызметті ұйымдастыруда мемлекеттік және қоғамдық бастамаларды бірдей пайдалану.

Бұл келеңсіздік өз дәрежесінде республика көлемінде мәдени-рухани саланы басқарудың басқаша жолдарын қарастыруға мәжбүр етті. Олар, түптеп келгенде, мыналар:

- Қазақстан халқының мәдени-ұлттық сана-сезімінің жаңаруына ықпал ету;
- этномәдени және конфессионалдық шектеулікте мәдени әр алуандылықты қалыптастыру;
- менеджменттіктің мейлінше пайдалы моделін таңдау.

Қазақстан Республикасы «Мәдениет туралы» (1996) Заңының 3-бабында мәдениет саласындағы мемлекеттік саясат қағидалары былайша көрініс тапқан:

- азаматтардың шығармашылық қызметінің еркіндігі;
- мәдени байлықты жасауда, оны пайдалану мен таратуда барлық азаматтардың құқығы бірдей;

90-жылдары республика мемлекеттік мәдениет мекемелерінің жүйесі мәдени-демалыс орындарын, кітапханаларды, мұражайларды, театрларды, концерттік ұйымдарды, кино өнері мекемелерін, мәдениет және демалыс парктерін, т.б. қамтыды.

Онжылдық кезеңде мәдени саланы қаржыландыру мәселесі едәуір өзгеріске ұшырады: